

rint azzal, esetleg pótlás mellett, a szegényebb hallgatóknak is eszköz van nyújtva, hogy a mindenesetre tanulságos kirándulásokon résztvegyenek.

Igy állván a dolgok, hazafiatlanság nélkül eszébe juthat az embernek, miszerint ugyancsak jó volna, legalább ittléte rövid idejére, a bajor indigenatussal birni, mert különben a kirándulások nem csekély költségeit alig-alig győzi. — München, 1879. junius-hó elején.

Kovács Géza.

Vadászati tárcza.

I. A koronaherczeg vadászata Munkácson.

Folyó évi november 20-án reggeli 7 órakor érkezett külön udvari vonaton a Koronaherczeg Munkácsra a végből, hogy itt mint gróf Schönborn Buchheim Ervin vendége, medvékre vadásszon, minthogy e ragadozó nagy vadra löni még alkalmá nem volt. Kiséretében valának gróf Bombelles Károly főudvarmesterén s ellentengernagyon kívül, az észak-sarki utazásáról s nevezetes vadászatairól híres Vilczek János és Hoyos Miksa grófok, nemkülönbén Bakalovics őrnagy s ő fensége szárnysegéde. E vendégek mind a grófi kastélyba szálltak, miután a Koronaherceget a polgárság mind az indóháznál, mind a beregszászi utczában s a gróf által a kastély előtt felállított, zöld fenyőgalylyakkal s nemzeti és birodalmi zászlókkal felékített diadaliveknél lelkesen udvözlé.

Mint a Koronaherczeg, ugy kísérete teljesen polgári vadászruhákba voltak öltözve; nevezetesen viselt a főherceg két ellenzővel sisakszerűleg ellátott világos szürke posztónemez kalapot, szürke testhez álló szőrmés gallérral ellátott bekecses és barna sikos pantallonnadrágot, mely öltözék takarékoságra való czélzattból a legegyszerűbb vala.

A vendégek fent a teremben villás reggelit vévén 9^{1/2} órakor szánkákon elindultak a Munkácstól északfelé egy jó órányira fekvő vizniczei völgybe vadászni; az uradalmi erdőtisztek, kik a hajtóvadászatot tervezték és rendezték, jó reményt táplálván az előtte való napokban esett, mintegy fél-méternyi vastag hólepel daczára a vadászat sikerülése iránt, mert jóllehet a hideg 7 foknyi volt, de az idő derült, csendes és igen kellemes vala. Az uradalom részéről mintegy 40 erdész és erdőtiszt s 80 hajtó alkalmaztatott; az előbbieknak megtiltatott medvékre lőni, míg azok a lövonalon belül lesznek, sőt kötelességökké tétetett a medvét lehetőleg a központ felé terelni s rá csak akkor lőni, ha a hajtásból s a lövonalból ki akarna törni, ugyszintén megtiltatott általában az első hajtásnál más vadra mint medvére puskázni. Az erdészek naponkint nyomozták a medvéket s beadott jelentéseik szerint a nagy hó és hideg beállta előtt nagyszámban találták azokat; s így ha a Koronaherczeg vadászata nyolcz nappal elébb történt volna, kétségtelenül az eredmény sokkal nagyobb lenedett. Azonban így is fényesen s kedvezően ütött ki; ugyanis alig foglalták el a félkörbe állított vadászok a kijelölt állásokat akkép, hogy Ő Fensége mellé gr. Schönborn és Vilczek s a vadászatot rendező Polifka Alajos uradalmi fővadász-mester különös ajánlatára Hornoch Antal szolyvai másod fővadász-mester jutott, mint ki a medvevadászatban gyakorolt s már nemcsak több hatalmas medvét lőtt, hanem két év előtt egy megsebesítetttel birokra is került, mely alkalommal a dühöngő s ágaskodó medve H. puskáját is meggörbité s ekép alig kezdődött a tervszerű hajtás, csakhamar elöcsörtetett egy szénfekete színű mintegy négy éves*) medve, egyenesen a vadász székén mozdulatlanul s nyugottan ülő Koronaherczeg felé, melyet ő fensége egy jól célzott lövéssel leterített,

*) A hírlapokban sajtóhibából negyvenesnek jeleztetett.

nagyobb biztonság okáért azonban egy pótlövést is tevén rá; alig történt ez meg, ime két fiatal medve közeledék ismét a főállás felé, melyek közül egyet Ő Fensége egy lövésre leterített, míg a másik elmenekült; majd egy harmadikat sebes futtában gróf Schönborn lőtt.

Természetes, hogy a vadászat ily szerencsés sikerülte felett örvendezett mind Ő Fensége, mind környezete; nem is késett a kedvező eredményről a Koronaherczeg Felséges Atyját Budára intézett soraiban azonnal a helyszínéről értesíteni.

Az ezután bekövetkezett második hajtásban három vadsertést ejtettek el; megjegyzem egyébiránt, hogy az első hajtás közben is több vadkan száguldott a lőkörben, melyekre azonban akkor löni nem szándékolatott. A Fenség által lőtt himmedve 123, a fiatal 36 s a gróf Schönborn által leterített 35 kilót nyomott; míg az ugyanakkor meglőtt vadkan 140 s a két süldő 93 és 40 kiló súlyu volt, melyek közül a vadkant szintén Ő Fensége lötte. A nagy medvét másnap gróf Vilczek saját uti fényképészeti gépén, a kastélykertben levevé s az művészi ecsetre érdemes kép tárgyául fog majdán szolgálni.

Midőn este hat óra után Ő Fensége s kísérete Munkácsra visszatért, az utczák fényesen ki valának világítva s polgárok lobogó fáklyákkal képeztek sorfalat. A Koronaherczeg süvegén zöld fenyőág diszlett s azzal az őt lelkesen üdvözlő közönséget nyájasan köszönté. Az estebédnél, valamint ezután több órán át Ő Fenségét Lányi Lajos ungvári cigányzenész kara gyönyörködteté magyar s egyéb dallamaival; e bandát a grófi házi ur különösen e czélből hozatta ide s a főherczeg eltávoztáig tartotta itt.

Másnap nov. 21. reggel ismét szánkákön kirándult a vadásztársaság a Szent-Miklós és Paszika illetőleg Szuszkó közt fekvő Cseresznyo és Okornyó nevű uradalmi erdőségbe, hol a hajtóvadászat ismét tervszerűleg eszközöltetett, azonban

nem az óhajtott eredménnyel, mert medve egész nap nem jelentkezett s Ő Fensége csupán egy császármadarat, gróf Vilczek egy vadsertést s gróf Schönborn egy őzet lőtt. Midőn este hat óraker ismét visszatért ő fensége, a tegnapihoz hasonló fényes és lelkes fogadtatásban részesült Munkácsen a polgárság által.

Nov. 22-én 9 óraker ismét szép derült időben kiindultak a vadászurak kocsikon, — mennyiben a tegnapi derült s meleg napon a hó tetemesen elolvadt — a Szent-Miklóson túl fekvő s a szinyáki kénes fürdő felé nyíló alsó-hraboniczai völgybeli erdőségbe s ott több hajtást bevártak, de ismét különös eredmény nélkül, mert jóllehet egy medvét felverték a hajtók, ez azonban minden erőlködés daczára sem volt a lövonal felé terelhető s visszatört a hajtók vonalán át s így Ő Fensége csupán egy őzbakot lőtt. Az esti visszatérésnél az üdvözlés ismét oly hódolatteljes volt, mint az előtt.

Nov. 23-án vasárnap a Koronaherczeg 8 óraker gróf Schönborn Ervin s környezete kíséretében a r. k. templomban csendes misét hallgatott s azután szép derült időben ismét a hraboniczai-szinyáki erdőségben folytatta a vadászatot; mely alkalommal egy medve gróf Bombelles elé került ugyan s arra ő és környezete hat lövést tettek, az mégis ép bőrrel elmenekült s ez nap is csak egy őz esett a vadászat áldozatául.

Végre este 9 óraker Ő Fensége a roppant számmal összesereglet polgárság sorfalai közt kocsin kíséretével együtt az indóházba hajtatott s innen, miután a polgármester Nuszer János búcsu és hódolati nyilatkozatát köszönettel fogadá, gróf Schönborntól elbucsuzott s az őt lelkesen éljenző diszes hölgykoszorunak s a közönségnek üdvözlését nyájasan viszonzá, külön udvari kocsiján gróf Bombelles, Vilczek és Bakalovics kíséretében elutazott.

Még a nap folyamában, R betűvel s koronával diszitett

brilliantos melltűk ajándékozásával kitünteté, az uradalmi tisztek közül Günther Ágoston igazgató, Hönig Alajos erdőfelügyelőt s Polifka és Hornoch fővadászmeistereket, míg az alantas erdészek s cselédek pénzbeli jutalmat nyertek.

A Fenség által lőtt medvék Bécsbe szállitattak, holk ét-segtelenül a munkácsi vadászat emlékéül kitömetni fognak.

Gróf Schönborn és Hoyos még itt maradván nov. 30-ig, az alatt több vadsertést, szarvast és özet löttek.

Lehoczky Tivadar.

II: Az idej Ung-felvidéki, őszi vadászatok fővadra.

Szeptember hó 2-án virradat előtt, szokatlan kürtrivalgás ébresztett fel. Félálomban a felett tünődtem, vajjon az ungi felvidéken vagyok-e? mert a kürt utolsó rithmusai hallérzékeimre ép oly hatást tettek, mint az ungi felvidéki éjjeli örök wágneri harsogásai! Tépelődésem nem sokáig tartott, bőven öblögetett torkok hatalmasan húzták, hogy:

Volt vagyonom, de már nincsen,
Elferbliztem minden kincsem!

tehát nem vagyok a felvidéken, de a megye székhelyén, és talán nem is a kürt szavát hallhattam, de a pincézók ébresztő dalát! és ezzel megfordultam, hogy az igazak álmát folytassam. Azonban határozatom kivitelét nem érvényesithettem, mert egy ismerős hang elmordulván, érthetően mondá: ühü propáli bi, ta i panove tak znajut ricsáti (vesznének el, hát az urak is ugy tudnak ordítani). E kenetteljes vonatkoztatásra egy percz alatt az ablaknál termettem, és érdeklél hebegtem: „Te vagy itt Iván?“ hát miért nem csengettél?

Életjelt adtam én magamról mindenképen uram, de hasztalan, mert ez a roppant orditózás 100 hajtónak is elnyomná a zaját, nemhogy az én szerény torkomat nem!

Hát mi ujság? a lesjártatok biztositanak valamit eredményül?

Igen, szarvas minden bizonynyal lesz, előadódhatik egy pár medve is, csak mielőbb jönni kell!

Ugy tehát ne késs, de siess vissza, és mond meg az erdő-őrnek, hogy ma estve az Árki Gyilen várjon 20 hajtóval, hova gróf Erdődy György ő méltóságával ideje korán meg fogunk érkezni.

Az Árki Gyil az ungi Beszkidek azon végnyulványainak egyik hatalmas trachyt-tömbje, melyek a magyar alföldet köriv alakban szegélyezve, arra csipkésen ki-ki könyökölnek. Lejtőit szálas bükk-állabok borítják, melyek árnyában a fővad különféle nemei szivesen és bőven szoktak tanyázni. És leginkább ezen indokból lett, ezen különben meredek hágóju és nehéz járásu hegytömb megvadászása elhatározva, mert ekép az ungvári kincstári vadászat bérlői egyikének mindjárt első nap alkalma nyillott annak megítélésére: vajjon az 1500 frtnyi évi haszonbér minő arányban áll az itteni vadászatok nyújtotta élvezetekkel?

* * *

A hajnali beszélgetést követőleg megállapított haditerv folyományakép, a déli órákban megtörtént az indulás, és kezdetét vette egyike azon felvidéki utazásoknak, melyek lovas fogaton kezdődnek, ökrös szekéren meg nyeregben folytatódnak, és olykor-olykor négykézláb végződnek.

Az előhegyek hivatólag intő elegyes surjányait csakhamar elhagyván, egy morenaszerű vájattal ellátott hágón áthaladva, az Árki Gyil lábuzatán találtuk magunkat, a hol a végetlen rónára kinálkozó változatos kilátásból is osztályrészünket kizsákmányolva, „Excelsior“ kiálltással feljebb és feljebb haladunk, míg végre a szellemi szemek előtt vadászképekkel benépesített erdő mélyén, hosszan gyakorolva az est homályában éles látásunkat, jó este a vadásztanya lobogó tüzét örvendő pillantjuk meg. A tűz ugyan előttünk nyaldossa magasan fel-

lobogó lángnyelvével a „nagy semmit“, de azért nem mondhatjuk, hogy helyben vagyunk, mert embereink természetes bástyát és forrást keresve, egy hatalmas lom mögé helyezték a tanyát, a melynek 10 percnyi időt és fáradságot igénylő átlábalása a cél végpontján, valójában nem volt kedves.

De utóvégre is megérkeztünk, s miután mindeneket elrendeztünk és megállapítottunk volna, hogy t. i. a gróf ur hajnalban cserkészni fog, a melynek lefolyása után a hajtóvadászat fog megtartatni stb., a tanya lobogó tüze mellett ki elszunyadt, ki meg a vadászélmények előadását hallgatta, a mig birta.

Hajnal hasadtával a gróf ur volt az első talpon, edzett vadászhoz méltóan, minek eredményekép a cserkészlet csakhamar kezdetét vette. De minő cserkészlet ez? vihartörte lomokkal az erdő teliden tele van, úgy, hogy a hányat lépsz, annyi csörrenéssel figyelmezteted a neszelő vadat, hogy itt ellenségei közelednek. Ennek daczára, a tanyához alig néhány puska-lövésnyire haladva, három agancsár resgetése volt hallható, sőt egyik lóvátolban állva, remekjét kihívólag mutogatta a szürkülő homályban, miután azonban a gróf ur eltökélt szándoka tizenkettőn alóli agancsárokat nem bántani, és ennek ellenkezőjéről a félhomály nem engedte meggyőződést szerezni, nem akarta magát azon vádnak kitenni, hogy a vadászláz önkivületeinek nem bir ellent állani.

Ily eredménnyel végződött a másod- és harmadnap tartott cserkészlet is, miért is a cserkészlet folytatása mindaddig sikertelen fáradozásnak lett kijelentve, míg a cserkész-ösvények el nem készülnek. Így tehát nem maradt egyéb hátra, mint a hajtóvadászatok megejtése, melyek szept. 2—5-ig bezárólag foganatosultak is, azonban csak annyiban eredménnyel, hogy a gróf urnak alkalma nyillott a honi vadászterek egyik leg-szebb és legregényesebb részével megismerkedni, és a csapások, dagonyák, fertők, lekérgelt és bekorholt fák oly sokaságáról

meggyőződést szerezni, mely azon biztos következtetés levonására vezetett, hogy bizony itt nem valami kóbor szarvas-, de oly törzs szarvasállománynak kell lennie, mely e hon északkeleti részén a gróf Schönborné után bizonynyal az első, és a melynek egyedeivel csupán azért nem találkozhattunk, mert a rigytéstől alig 10—12 nap választván el, a szarvasok a magasabb északi lejtőket keresték fel, tudvalevőleg ugyanis az üzekedés idejében rendszeren a hús és magasabb árnyékoldalakat kedvelik.

Szarvas ugyan több hajtásban fordult meg, egy alkalommal épen egy ünő és egy ellő üszke borjával a lövonalra ötölvén ki, az előbbi a gróf ur előtt mintegy öt lépésre állott meg, és hosszasan bámulta meg a valódi vadásznyugalommal mozdulatlanul álló gróft, de a kimondott határozathoz hiven, tizenkettősön alólira lövés nem lévén tehető, a hajtóvadászatok ez idő szerint, a tájékoztató kutatások jellegével birván, eredménytelenül folytak le.

* * *

Négy napi kémlelő, fegyverropogás nélküli vadászat megérdemli a kárpótlást. Ezt gondolván, az előhegységek elhagyását és a magasabb régiók megkeresését elhatározni annál könnyebbé vállott, a mennyiben a havasok környékén a zab szept. elején tejes lévén, a bannyasok kedvencz csalétkét képezi, miért is a zabföldeket kerítő erdőkben ez időtájt legbiztosabban lelhetők fel.

Elhatározásunkat a tett gyorsan követte, és szeptember 7-én már az ungi havasok egyikének aljában fekvő Csorna-holova helységben találtuk magunkat. Még a gyülekezési helyet képező erdővédi laktól jó távol valánk, már is a hajtókat hívogató kürt dallamos, ábrándozásra indító hangját hallottuk, melyről

Vigny helyesen mondja, hogy:

„A neszelő szarvas nem buvik el félve,
Megáll fönn a sziklán távol erdőszélbe;
És örök panaszát, a bércz zuhatagja,
Most ez idegen hang rimein zokogja.“

Még egy kanyarulat és a gyűlhelyen vagyunk, előttünk a nyüzsgő vadásztábor, állva 60 hajtóból és a kincstári véd-személyzet adta puskások légiójából; a nagy sokadalom magamat is meglepve, oda kiáltok:

„Mi zaj riad Alpár határidon?”

mire a válasz rímbe ekként hangzott:

„Zabunkban maczkók vannak dáridon!”

Fel tehát, hogy ne ittunk legyen hiába a medve bőrére! és legott megindult a vadászszereg, a melynek alakjai a „hős Dauglas” és a „jó Percy gróf” vitéz seregéhez nem hasonlítottak ugyan, de hogy a Rákóczy-forradalom kurucz- és labanczai ilyenek voltak, arról meg vagyok győződve.

Elől a „daliás természetek” beillő állító élénk taglejtéssel bizonyítgatja a mai vadászat sikeres eredményét, mire hangos örömrivalgás keletkezik, mert a bizonyítottak nyomatékául előttünk terem a szomszéd község „Iezikje”, és az ily véletlen találkozás itt mindég szerencsét jelent! Sokan az erős hágó 35 foku lejtjét megsokalva, állítani kezdik, hogy bizony nem csak a trachytos vidék bir meredek lejtőkkel, de a kárpáti homokkő tájai is! és itt hasztalan bizonyítgatni a tudósoknak, hogy hisz a lejtők itt is meredek, de nem ám a tetők, a melyek rendesen tágas és szelid lejtőket tárnak fel, míg a trachyt meredekségét megtartja a legfelső gerinczig. E közben a cseprenesetéből kiérünk, és egy tágas, lapos hegygorczon találjuk magunkat, félig zöld zabtáblák között, melyek mind nagyobbak és gyakoriabbak lesznek. Végül a gorcz élén vagyunk, előttünk az ungi havasok, melyek láttára élénk vágyak keletkeznek bennünk, a költővel felkiáltani:

Oh ti kéklő bérczek aranyos ég alatt!

Ti ezüstködökben mosdó sziklafalak!

Omló hófuvástól őrzött zuhatagok!

Források, csermelyek, futamló patakok!

De a költői hangulat túlradásának csakhamar vége szakad, az állító csendet kiált és diadalérzettel mutatja a lehengetelt zabföldeket, a foltonként feltünő lemorzsolts kalászokat és betetőzésül a fris hullajtékot. Nesztelenül mondja „itt vannak“, és a levegő egy hig pontjára tekintve, egyet int, és ketté oszlnak a hajtók és a puskások, kiválnak a vezérhajtók, körülállják az állítót, és mire ez egy bodor füstöt bocsájtott volna Kluka pipájából, és édes mosolygással konstataálta volna még a szélnek is kedvező voltát, kezdi az utasításokat adni, folytonosan hangsúlyozva a csendet!

Az utasítás véget érve, a hajtók nesztelenül elvonulnak, hogy egy a gorcza futó tölesér-alaku bükkes völgyet alólról meghajtsanak, mire a puskások szük kört képezve haditanácsot tartanak és parancsul kapják, hogy csak a lefelé törtető sebzett medvére szabad löni, a koczkasoknak pedig tüzetesen megmondatik, hogy a bal és jobb szárnyon hol álljanak el? és mikor koczogassák erősebben és gyengébben a kopogtatóul szolgálándó bükktörzseket? nehogy arra törjön át a vad.

Ez is megtörténvén, puskások és koczkasok lúdsorba állanak, élükön helyezkedik el az „állító“, elindul és a völgy tölesérének felső keskeny száján elállítja zajtalanul a puskásokat.

Nyugodt, csendes magány terjeszkedik el köröttünk, csak néha zörgeti meg a száraz almot egy viczkádozó mókus, vagy üti meg füleinket a harkály tompa hangu törzskopogtatása, de utoljára ez egyhangu nesz is elhal, és a néma csendben csak a szunyog dünnyögése hallszik.

Egyszerre váratlanul a légkört egy éles fütty rezgetteti meg, mire gyenge méhzsongás-szerű hangok kezdik füldobunkat boszantani, . . . a hangok hovatovább mindinkább erősödnek, közbe oly csörömpölés vegyül, mint midőn egy hatalmas törzs koronáját a fejszecsapások folytán a porba ontotta, s midőn e zaj elnémul, jobbra balra monoton kelep-hangokat hallunk,

melyek majd erősebben, majd halkabban szólnak. A gyakorlott vadász tudja, hogy az éles fütty a hajtóvonal teljes elhelyezkedését jelentve, a hajtás megkezdését jelezi, a hangok pedig a távolban álló hajtók és koczkások moraja, a mely a közeledés mérve szerint erősödik.

A kezdetbeni méhzsongás később meg nem különböztethető moraj lesz, mely mindinkább fokozódik, és végre teljesen felismerhető emberi hangokká változik át annyira, hogy a szavak is kivehetők. A hajtóvonal mindinkább közeledve a lövészsorhoz, a vadászokkal sejteti, hogy vagy medve vagy sörtevad van a hajtásban, mert ezen két vad legkésőbb szokot kiötleni. E közben a hajtóvonal közepén egy erős hang elkiáltja „tuje“ (itt van)! mire az egész vonalon roppant zsvaj keletkezik, a fák döngetése, éles sipító hangok, fülhasító füttyök zajából csak kombinative lehet kivenni, a trimaj, ne pusesaj, derzsi (tartsd, ne bocsásd, hajszold) szavakat. Önkénytelenül is felvillan előttünk az angol költő által ecsetelt eme kép:

. . . nagy hajtást kezdenek,
 Oly szörnyet Chevy felett:
 Hogy jajgat a méhben a magzat is,
 Mely még meg sem született.

De nincs időnk gondolatainkat tovább fűzni, alattunk egy puska elcserszen (versagt), mire egymásután 17 lövés durran el . . . alig hangzik el az utoló ropogás, előttem 15 lépésnyire egy alkesi termettel bíró maczko hőköl meg. Habozom, vajjon lazsirozzam-e az ép alattam álló gróf urnak, hát ha nem volt alkalma löni? puskám hónom alá szorítom, kettőt tapsolok, és az okos banynyos levág, . . . de óh balsors! megint csterszenést és utána két erős dördülést hallok! Elment, gondolám, és a nyomon kiötlött első hajtó láttára lefutok, kíváncsiságom kiélegítendő, és itt veszem a leverő hirt, hogy a híres Henry-féle fegyver robbanó történései közül kettő nem sült, és pedig

mindég az első, és így a gróf urra kijött két medve, a nekik szánt első lövést elkerülvén, a második és harmadik lövés már a lövonalon túl, a sűrűben esett rájuk. Denique csak mégis az elöltöltő — a puska, és nem ezek a mesterkelt ánglius és francia fegyverek . . . ily észrevételek között gyülekezik a közönség, és referálja, hogy a hajtásban 6 medve volt, 5 lövésre jött, 1 félre vágott. Az öt közül már kettő fekszik, tehát a gróf uréi után kell nézni, mert lehetetlen, hogy oly higgadt vadász hibázhatott volna.

Hosszú, vegyes vonal képződik erre, és a maczkó nyomai irányában megindul; lassan előre törve, a központból jelezik, hogy vérnyomon vagyunk, a parancs utána; ki kell eresztetni a kutyát, mi megtörtévnén, kevés vártatra álló csaholást hallunk. A vegyes vonalból a lövészek kiválnak és gyűrű alakban megkerülik a folyton egy pontról hangzó csaholást, — a legbiztosabb puskás a hang után halad . . . megáll . . . néz . . . és elkiáltja magát „megdermedt“! „Hurrah“ hallszik minden oldalról, és a kiszenvedt óriási maczkó egy percz alatt körül van állva! 500 lépésre vitte el a lövéseket, melyek közül az egyik a gerinczet roncsolta meg, a másik pedig béllövés volt.

Egy hajtásban 6 medve, közülök 3 leterítve, ez oly zsákmány, mely elbóditja a higgadt főket is, és megbontja a fegyelmet és figyelmet, a nyomozók nem látnak és nem hallanak, és így a 4-ik medve további kerestetésével „nolle velle“ fel kell hagyni, illetőleg elhalasztani.

A három talpas csubakjai gúzsba kerülnek, rudakra aggatják és a diadalmenet megindul, az erdő szélén a pihentetőt a kizsigerelésre használjuk fel és megbámuljuk a gróf ur mesteries metszéseit, de meg a gyomrokat is, a melyek a szó teljes értelmében tiszta zabbal voltak megtömve, ámulatunkat azonban leginkább a gróf ur által elejtett óriás belső része vontá magára, a mely a robbanó töltény által szétmarczangolva, tökéletes pépet képezett.

Ma az örömszöveget joggal tüztük süvegünk mellé, és vigan szökeltünk lefelé, míg estefelé 6 órakor tanyánkra érve, első feladatul az elejtett talpasok mérlegeléséhez fogtunk és konstataáltuk, hogy a gróf Erdődy György ur által elejtett gálya-medve béltelek és vér nélkül nyomott 232 kilót, a második 177¹/₂ kilót, a bocsnak pedig 98.85 kilót.

Megtéve a szükséges intézkedéseket, megiván az áldomást is, még az éjjeli órákban tovább indultunk, mert azon hír jött, hogy Lyuttán még több a medve, és a zabokban még nagyobb károkat tesz, mint itt.

Lyuttai kirándulásunkat azonban siker nem koronázta, eredménytelen volt még a 9-én megtartott utolsó vadászat is, habár az ez utóbbi napokon megejtett hajtásokban is három medve és egy hatalmas kani fordult meg, de a kedvezőtlen szél és rossz hajtás folytán mindannyi visszatörvén, lőtávolságban nem mutatkoztak.

Ezen a gróf Erdődy György ur által megtartott vadászatokon kívül, nagyobb vadászatot rendezett még gróf Török József ur az üzekedési idő elején a compossesoratust képező Turja-Polonán, azonban a három napra kiterjedő hajtóvadászatokon mi sem esett el.

Az ideai vadászatok befejezése végre a múlt hó végén következett be, a midőn is gróf Erdődy György ur a Turia völgyét szemelvén ki szinterül, itt 4 napra terjedő vadászat rendeztetvén, eredményül a gróf által tett mesteri lövéssel egy üszke borju ejtetett el, és azon meggyőződés szereztetett, hogy az ungvári kincstári uradalom területén a szarvas-állomány bizony 3—400 db-ra, a maczkóké pedig mintegy 50—70 db-ra tehető.

Ezen adatok annyiban mondhatók megbízhatóknak, mert nemcsak a kincstári védszemélyzetből kiválogatott legjobb lesjárók, kik f. évi augusztus hó 15-től kezdve október hó közepéig az uradalom 4 vaddús vidékén éjjel-nappal a vad járását kaj-

tatták, ekként mondták be, de egyeznek ezen számadatok meglehetősen a kincstári erdészek és a kincstári területen vadászni szokó kitünő vadászok becsüjével is.

Hogy az elejtett szám kicsi, nemcsak a fennebb előadott elhatározás a magyarázója, de különösebben az, hogy a rigyetés idejében cserkészzet nem tartatott gróf Erdődy György ő méltósága akadályoztatása folytán; mert ha ez megtartatik vala, bizonynyal a 24-esek nem hiányzottak volna.

Felemlitendőnek vélem itt a lesjáróknak abbeli sajátságos jelentését is, hogy a többi között az egész üzekedés ideje alatt egy óriás görhe térszarvas kéjelgéseit folyton figyelve, feltűnt nekik, miszerint ennek megjelentére még tekintélyes lombárok is eltörtettek az üzekedő helyről.

Egyébként az elejtett fővadak számát ki kell még egészítenem, a vadászatok után megdermedten talált egy páratlan tizessel és egy gályamedvével. Az előbbi hihetőleg gróf Török ur vadászata alkalmával megsebzett szarvas lesz, míg az utóbbi a legnagyobb valószínűség szerint a csornaholovai vadászat alkalmával a gr. Erdődy ur malheurja folytán elmenekült medve fogott lenni, a mennyiben ugy a hajtók, mint a vadászok az elosontat állították a legnagyobbknak lenni.

*

*

*

Befejezésül az ungvári vadásztér érdekességének kiemelésére közlöm az 1874—1878. évre kiterjedő lőjegyzéket, a melynek tanúsága szerint 5 év alatt elejtetett:

Medve	Farkas	Hiúz	Nyest	Menyét	Sörtevad	Szarvas	Őz	Nyul	Borz	Vidra	Róka	Vadmacska	Csász. madár	Fogoly	Szalonka	Vadkacsa	Vadliba	Fenyőmadár	
d a r a b																			
21	5	5	2	—	124	28	144	635	8	—	170	2	182	—	143	24	2	3	

Közlöm továbbá azt, hogy a gróf ur a községi vadásztereket is kibérelvén, az ungvári vadászat ez idő szerint kerek-számban 300.000 kat. holdra terjed ki.

Végül közlöm a berendezéssel együtt azon utasításokat, melyek az itteni vadászat szabályozása végett részben már életbeléptek, részben pedig a legközelebbi évben fognak érvényre emelkedni. — Ezek következők :

I. Az Ung jobb partján elterülő vadásztereken további intézkedésig a kincstári tiszti személyzetnek, valamint azok vendégeinek a vadászat azon kikötéssel van megengedve, hogy szarvast és medvét elejteni határozottan tilos.

II. Az Ung balpartján elterülő fekvőség a szigorú tilalmazás érdekében 16 védkerületre osztatik, a melyek mindegyikébe egy vadór helyeztetik.

III. A Jávornik és Runa hegytömbök a legnagyobb fővadállománynyal birván, ezek környékén csupán cserkészetek lesznek tartandók, mely indokból a megkivántató cserkészösvények hálózata a f. és jövő év folyamában mulhatlanul elkészítendő.

IV. A hasznos vadak szaporítása, a dúvadaknak pedig irtására rendkívül nagy súly levén fektetendő, ezen fontos cél elérése végett a következők léptetendők életbe: *a)* megfelelő nyalatók készítése; *b)* a cserkészetre kijelölt területen fekvő rétek kibérlése és téli tápról való gondoskodás; *c)* a dúvadaknak pusztítása szórallal (strychnin) praeparált csalétkékkal, és a következő vadbérek (lődíj) biztosítása által, még pedig:

a hiúzért	darabonként	10	frt,
a farkasért	„	10	„
a vadmacskáért	„	3	„
a rókáért	„	2	„
a nyestért	„	1	„
a sasért	„	1	frtnyi vadbér fizetése által.

A dúvadak irtására csupán a vadór-személyzet jogosított fel.

V. A vadászatra vonatkozó összehasonlító tételek nyerése érdekében számadás vezetendő, a mely is következő rovatokkal látandó el :

1. Állandó járandóságok.
2. Vadbérek.
3. Jutalomdíjak s napdíjak.
4. Berendezési költségek és felszerelések.
5. Leltári tárgyak beszerzése.
6. Vadászati költségek.
7. Csuháék, takarók, irhák és bőrok kidolgozási költsége.
8. Uradalmi és községi vadászterek bérei.
9. Rétek és legelőkért járó váltságdíjak.
10. Vadkárok esetleges pótlása.
11. Birságharmad.
12. Egyéb vegyes kiadások.

VI. A hazai vadászatok ismertetése, emelése és az érdekkörök figyelmének felébresztése céljából a megtartott vadászatok leírása és legalább a hazai lapokban való közlése.

VII. A pisztráng-tenyésztésre alkalmas patakok kibérlése és nemes hegyi halakkal leendő benépesítése.

VIII. Egyelőre s nevezetesen a bérlőtárs gróf Széchenyi Béla ur megérkezéseig, az évi költségvetés 4000 forintban állapítatik meg, melyből 1500 forintot a vadőrök fizetése képez. Magától értetődővén, miszerint ezen összegbe az évi 1500 forint nincs betudva.

Tervben áll még ezenkívül egy pár bölénynek megszerzése által, ezen már rendkívül ritka fővadnem itteni meghonosítása, mint nemkülönb a Runa havas és a Javornikon egy-egy diszes vadászvilla felállítása. Ez azonban a szerződés meghosszabbításától függ leginkább, mert 9 esztendőre (egy a 10 éves bértartamból már lejáró félben van) ily rendkívüli beruházást tenni nagy áldozat lenne.

Ha még ezek után a kis vadászatokról is meg akarnék emlékezni, csak annyit jelenthetek ez idő szerint, hogy a nyúl-állomány az elharapódzott mótely folytán rendkívül megfogyott e vidéken, ellenben a rókakomák bőven találhatók megyszerte, az ordasok pedig különösen a felvidéken szaporodván el, ideje volt, hogy az itteni vadászat áldozatkész kezekbe jusson.

Végül, a mennyiben a gróf Erdődy György és gróf Széchenyi Béla urak által tartandó vadászatok sok érdekességet ígérnek, bátorkodom kijelenteni, miszerint, ha t. Szerkesztő ur megengedi, a kidomborodó jelentékenyebb mozzanatokról e becses lapok t. cz. közönségét értesíteni el nem fogom mulasztani. *)

Rút Antal, főerdőmester.

III. Csiki vadászatok.

Csikmegyében az őszi vadászatokra az időjárás általában nem igen vala kedvező; tartós szárazság, erős szeles esőzések, arra rá fagyos, fuvatagos zord havazó zavarák a szimatot és a vadászélvek kedvelőinek örömét. Deczembertől várják a kárpótlást.

Különben az itteni vadászélet kedvező időjárás mellett is csöndes és zajtalan, nem eseménydús és nincsenek magasabb vadászati mozzanatai; hanem azért, a ki kalandok és regényesség nélkül is kedvét leli benne, annak nemes, férfias szórakozást, valódi élvezet itt is mind csak nyújtogat.

A vadállomány úgy repülő, mint futó vadakban rendesen kielégítőnek mondható. Különösen szalonka ősszel és tavasszal, és vadrécze — még télviz idején is, a havasi meleg forrásokon — nagy bőségben van; róka pedig rég lehetett több, mint az idén; a gondos természet ezen rókaszaporaság által nyilván a mezei egerek millióinak irtására kívánt működni; ép azért a

*) Előre is köszönjük és kérjük becses tudósításait.

A szerk.

szenvédélyes vadász urak tán többecske elnézésben részeltethetnék ezt a máskülönben hamis élő-egérfogót; annyival is inkább, mivel — öreg, tapasztalt Nimrod-unokák bölcs logicája szerint, a mely esztendőben felettébb sok az egér, rendesen igen sok róka pusztul el, talán mert gyomrát igen gyakran megterheli, és kézügyben róka-orvos nincsen.

Csikmegyében az 1872. évi februáriushó 18. szentesítést nyert, és 19-én kihirdetett vadásztörvény életbelépte óta — 1875. aug. 1. — mostanig összesen 315. I. és III. értékosztályzatu — 12 és 2 frtos — vadászati jegy adatott ki, és abból az adóhivatalhoz 3486 frt bélyegilleték folyt be.

Az egy évre érvényes első rendbeli vadászati jegyek drágasága miatt megye-, s talán országszerte általános a panasz. Azt mondják itt, ez volna az oka, hogy a 78.08 □ m.-földön fekvő Csikmegyében, a melynek népessége 107.285 lélekből áll, s erdőterülete — a vadak hazája — 406.253 holdra rúg, és így erdőbirtok tekintetében közel fele részét bírja a székelyföldi erdőségnak; — négy és fél év leforgása alatt csupán 315 vadászati jegy vétetett igénybe; és ez volna oka, hogy az orv-vadászat, a vadászati jog sérelmére és a vadászati jövedék csonkítására, széltében-hosszában üzetik.

Hanem ennél sokkal jogosultabb, s komoly figyelmet és megfontolást igénylő a panasz, hogy ragadozó állatokra: a tetemes károkat okozó medvére, farkasra (kártékony vaddisznó nincsen itt), hajtó vadászatokat csak kikérlemezett ministeri engedély leérkezése után lehet rendezni, a mikor aztán már majd csak a tizedik falu határában üthetnők a garázda vad nyomát.

Tavaly — a tetemes marhaállománybeli károkon kívül — egy emberélet is esett áldozatul: a barangoló medve Csik-Szt-Simon község vetéshatárában az erdő szélén, egy eprésző asszonyt tépett szét. És az idén — hogy rövidség okáért

többet ne is említsek — egyedül Gyergyó-Remete község legelőhelyein, 18 darab lovat és csikót, ökröt és tehenet tettek tönkre a medvék; a farkasok pedig ugyanott és egyébutt, számos juhot és kecskét is pusztítottak el, a mi által sok szegény családos ember érzékeny csapást szenvedett. Csak a gyergyó-remetei ez idei kár közel 1800 frt, mely összeg egymaga meszsze túlhaladja az egy évi vadászati jegyek bélyeg-illetékét.

Gyergyót zsákmányolás végett, rendszeren a görgényi havasokban tanyázó medvék szokták csoportosan meglátogatni, s legkivált olyan években, midőn makktermés nincs, vagy kevés, mint az idén is.

Daczára, hogy itt már keményen beállt a tél, a medvék téli szállásukat még nem foglalták el. A farkasok vakmerő garázdálkodásának saisonja pedig javában most veszi kezdetét.

Befejezésül nem hagyhatom felemlítés nélkül, a következő körülményt: biztos forrásból arról vagyunk értesülve, hogy Szebenmegye főispánja föl van hatalmazva hajtó-vadászatok tarthatását, valahányszor a szükség követeli, ministeri utólagos jóváhagyás mellett, azonnal és közvetlenül engedélyezni. Ha ez így van — megfoghatatlan, hogy ez a közérdekű kedvezmény Csikmegye — s általában a dúvad garázdálkodásainak kitéve lévő megyék területére miért nem terjesztetik ki? akkor, a midőn csaknem mindennapi indokolt panaszok elszomorító valóságképen tüntetik föl, hogy a medvék és farkasok által a marhaállományban, a mely pedig havasi vidékünk csaknem egyetlen jövedelmi forrását képezi, évenként okozott károk, akár egy dühöngő keleti marhavész pusztítósaival vetekednek! Videant

Csikban, 1879. novemberhó.

Hargitai.

IV. Máramarosmegyei vadászatok.

Mult hó 12. és 13-án Prugberger József ministeri tanácsos és jószágigazgató úr ő méltósága meghagyása folytán, Bocskón medve- és vaddisznó vadászat tartatott, mely alkalommal — egy szemtanu állítása szerint 5 medve, 1 vadkan és 3 róka ejtetett el.

A vadászat első napján, azaz 12-én, Dubrova nevü erdő-részben 5 medve terítettett le, melyek közül a Kreybig László h. főerdész által elejtett, ezüstbarna bundája által nem csekély feltűnést keltett.

Következő napon Szvinyi nevü erdő-részben egy ritka nagyságu vadkant szintén Kreybig h. főerdész lőtt le.

Emlitendő még azon körülmény, miszerint a vadászat első napján és az első hajtásban 10 db. medve volt és ezek közül, a mint már említve volt, 5 db. elejtetett, 2-dik napon a Szvinyi erdő-részben pedig 4 db. vaddisznó, melyek közül egy elejtetett és egy másik sulyosan megsebeztetett.

A bocskói erdőhivatal kerületében ejtetett el még azon-kivül e vadászati idény alatt:

Egy 14 ágú és 3 mázsányi szarvas Kabolapojánán.

Egy szép vadkan a rónaszéki pagonyban, Szimonisz Frigyes ottani k. erdész által.

Egy vaddisznó a bustyaházi erdőhivatal kerületében, Szenes nevü erdő-rész közelében, az ottani erdővéd által azon pilanatban, midőn nyolczadmagával sietett az erdőhöz közel-fekvő burgonyaföldekre, a hol az előttevaló éjeken át tetemes kárt okoztak.

Három szarvas és egy medve a királymezői erdőhivatal kerületében.

Három szarvas (egy 6, 12 és 14 ágú) és 1 hiuz (felis lynx) a szinevéri magyar-német erdő ipar-társulat területén.

Lipce község határában pedig mai napig összesen 7 medve lett elejtve.

Említésre méltó lehet itt még azon körülmény, miszerint a hiuz üldöztetése alkalmával, a kopókkal szembe szálván, ezeket súlyosan megsebezte.

Bustyaházán, 1879. deczemb. 8-án.

Piso Cornel S.,
m. kir. erdőgyakornok.

A Felsőes Királyi-Pár ezüst menyegzőjének emlékére ültetett fák.

A Felsőes Királyi-Pár ezüst menyegzőjének f. évi ápril hó 24-én történt örömteljes ünneplése alkalmából emlékül ültetett nászfákról az Országos Erdészeti Egyesület titkári hivatalához az eredeti szöveggel közölt alábbi tudósítások érkeztek, melyek a kegyeletes és szakszempontból is üdvös cselekvények megörökítése czéljából, hivatkozással az „Erdészeti Lapok“-ban f. évi márczius hóban e tárgyban közzétett felhívásra, a jelen füzetben ezennel közöltetnek.

I.

Budapest, 1879. áprilhó.

Ó Felsőesek huszonöt éves házasságának emlékére Budapest főváros hatósága alulirtnak indítványa folytán elhatározta, hogy a fővárosi terület egyik kiváló pontján nászfákat fog ültettetni.

A nászfák helyéül a Gellérthegy északi lejtőjén, mintegy száz méternyi magasságban a Duna szempontja fölött, egy kis fensík jelöltetett ki, mely a hegynek részben keletre is néző sarkát képezvén, a főváros legnagyobb részéről belátható.

A hegyoldalban félkörű leásás eszközöltetett, és termésköböl felállított erős fallal vétetett körül. Az ekkép előállított síkon a fal mentében csinosan faragott kőpadok helyez-